

Asia: VN/16121/2020

Valtakunnallinen jätesuunnitelma vuoteen 2027 - kierrätyksestä kiertotalouteen

Visio (luku 2)

Voitte kirjoittaa kommenttinne alla olevaan tekstikenttään

Kiinteistöliitto pitää Valtakunnallisen jätesuunnitelman luonnosta tavoitteiden ja yleisen vision puolesta oikeasuuntaisena. Kommentoimme yleisestä näkymästä erityisesti yhdyskuntajätteen ja kokonaistuotannon välistä kytkentää alla. Sillä on merkitystä kokonaisuuden kannalta.

Keräysjärjestelmät, laitospasiteettitarve ja sijoittumisperusteet (luku 3)

Voitte kirjoittaa kommenttinne alla olevaan tekstikenttään

-

Tavoitteet ja toimenpiteet (luku 5)

1. Tiedon oikeellisuus ja digitaalisuus

-

2. Jätteen synnyn ehkäisyn yleiset toimenpiteet

Kohta 2.15 ”Jatketaan ja kehitetään nykyisten ja uusien yhteistyöverkostojen toimintaa”.

Kiinteistöliitto pitää välttämättömänä, että ympäristöministeriön koordinoimaa yhteistyötä jatketaan, ja kehitetäänkin. Jätelainsäädännön uudistuksen vaikutuksia tulee seurata tarkasti, ja tässä tarvitaan kaikkien toimijoiden panosta. Kiertotalouden ja ilmastonmuutoksen torjunnan toimenpiteet ovat muutenkin linkittyneitä toisiinsa, mikä korostaa laadukkaan vuorovaikutuksen tarvetta, jotta voidaan saada aikaiseksi hyviä ja kestäviä päätöksiä, kaikkialla yhteiskunnassa.

3. Yhdyskuntajätteet

Tavoite 3a: Yhdyskuntajättemäärän kasvu hidastuu suhteessa bruttokansantuotteeseen ja saavutetaan suhteellinen irtikytkentä

Kiinteistöliitto kiinnittää huomiota yhdyskuntajätteen määrän ja bruttokansantuotteen välisen yhteyden tavoitemäärittelyyn. Pitkässä katsannossa korrelaatio kokonaistuotannon ja yhdyskuntajätteen määrän välillä on suurta (jopa 0.9 luokkaa). Mutta kun tarkastelee bruttokansantuotteen volyymin ja yhdyskuntajätteen määrän kehitystä vuodesta 2010 vuoteen 2019, bruttokansantuote kasvoi ainoastaan 9 %, mutta yhdyskuntajätteen määrä peräti 24 %. Huolimatta siitä, että yhdyskuntajätteen tilastoinnissa on epävarmuutta ja 2010-luvulla talouden kasvukehitystä Suomessa varjostivat finanssi- ja euro-kriisit, voidaan perustellusti olettaa yhdyskuntajätteen kasvun olleen huomattavasti nopeampaa kuin talouden kasvukehityksen.

Yhdyskuntajätteen määrän kasvua generoivat tekijät 2010-luvulla lienevät kuitenkin muita kuin ne tekijät, jotka aikaansaavat 2010-luvun taloudellista nettokasvua. Osa yhdyskuntajätteen määrän kasvusta lienee seurausta talouden rakennemuutoksista. Oletettavaa on, että palveluvaltaistuminen on yksi merkittävä muutoksen taustatekijä. Palveluvaltaistuminen on samalla heikentänyt talouden tuottavuuskehitystä, mikä näkyy bruttokansantuotteen hitaana kasvuna finanssikriisin jälkeen.

Tavoite 3a on siten luonnoksen mukaisella muotoilultaan erittäin vaativa, vaativampi kuin kierrätysasteen nostotavoite. Jos ja kun talouden kasvukehitys jatkuu maltillisena, ja kasvu ollee painottunut tulevinakin vuosina palveluihin, yhdyskuntajätteen määrän kasvu jatkuu voimakkaana, ellei talouden ja palveluiden materiaalinkäytössä tapahdu merkittäviä materiaalin käyttöä vähentäviä muutoksia. Valtakunnallisen jätesuunnitelman kannalta tilanne on hankala, sillä monin osin sekä kuluttajamarkkinoiden rakenteet formuloituvat kansainvälisesti, esimerkiksi kulutushyödykkeiden keskimääräisen käyttöiän muutosten perusteella. Mitä lyhyemmän ajan kulutushyödykkeitä käytetään sitä enemmän yhdyskuntajätettä kertyy (kokonaistuotantoon nähden).

Toimenpiteet 3.1 – 3.4 (valtionhallinnolle) ovatkin juuri niitä, joilla yllä oleviin haasteisiin pyritään vastaamaan. Kaikki neljä alatavoitetta ovat loogisia, ja jätesuunnitelman tavoitteiden mukaisia. On kuitenkin tunnistettava, että muutoksen aikaansaamiseksi tarvitaan merkittäviä taloudellisiin kannusteisiin ja preferensseihin liittyviä muutoksia. Ne toteutuvat (jos ovat toteutuakseen) hiljalleen. Henkilökohtaisten palvelumarkkinoiden muutos edellyttää sekä ostovoiman kasvua että riittävän isoja markkinoita/kuluttajien keskittymiä, jotta esim. korjauspalveluiden markkina oikeasti lähtee vetämään. Yhtenä irrallisena esimerkkinä voidaan todeta vaatimattoman laadun (ja samalla hinnaltaan huomattavan edulliset) jalkineet. Sellaiset eivät kanavoidu suutarin käsittelyyn siksiäkään, että korjaustoimenpide voi olla teknisestikin mahdoton toteuttaa. Samanlaisia esimerkkejä kulutustuotemarkkinoilla on helppo luetella paljon.

Tavoite 3.6: Tehdään tutkimus sekä toteutetaan ohjauskeinoja lajittelutehokkuuden nostamiseksi

Kiinteistöliitto pitää tärkeänä sitä, että lajittelutehokkuutta tutkitaan ja sen pohjalta pyritään toimimaan siten, että jätehuollon tavoitteet voidaan saavuttaa entistä paremmin. Kyse on erittäin monitahoisesta haasteesta, eikä pikavoittoja tässäkään ole saatavissa. Hyvien käytäntöjen viestiminen ja lajitteluohjeiden saatavilla oleminen ovat välttämättömiä. Ohjeistuksien läpimenon kannalta tarvitaan melko suurta määrää kieliä, suomen- ja ruotsinkieli ei riitä. Toinen haaste on se, että miten informaation pystyisi kohdistamaan niihin, jotka syystä tai toisesta eivät näistäkään ohjeista välitä.

Joka tapauksessa lajittelutehokkuuden ja lajittelun kasvua varjostavat mm. monet sosiaaliset tekijät ja uutena myös jakamistalouden ilmiöt, ts. asuntojen lyhytaikainen vuokraaminen. Korona-aikana lyhytaikainen vuokraaminen Suomesta ulkomaille on vähentynyt, mutta ajan myötä ilmiö nostanee taas päätään.

Kiinteistöliitto toteutti toukokuussa 2020 Lyhytaikainen vuokraus taloyhtiöissä -kyselyn, jonka tulosten perusteella karkeasti ottaen noin 10 prosentilla taloyhtiöitä on tullut vastaan jätehuoltoon liittyviä haasteita lyhytaikaisen vuokraamisen seurauksena (42 % vastanneiden taloyhtiöistä oli kokemuksia lyhytaikaisesta vuokrauksesta, joista 46 %:lla oli esiintynyt haasteita, joista 51 % kohdistui jätehuoltoon). Pääkaupunkiseudun kohdalla osuus on kyselyn perusteella selvästi suurempi, 14 prosenttia. Johtopäätös on se, että jo yksin tällaisella yhteiskunnan muutostekijällä on monia vaikutuksia yhteiskunnan ja yhteisten tavoitteiden saavuttamisen kannalta. Jätelainsäädännön tavoitteiden toteutuminen on entistäkin haasteellisempaa.

3.12 Otetaan käyttöön pohjoismainen jätetikogrammijärjestelmä

Kiinteistöliitto tunnistaa tarpeen kehittää lajittelukäytäntöjä lisäämällä visuaalista ja graafista apumateriaalia erilaisten kuluttajien käyttöön. Yllä viitatu ilmiöt voivat joiltain osin lieventyä, mikäli piktogrammi-tyyppiset apukeinot saadaan laajalti käyttöön. Mutta paraskaan apuneuvo ei tavoitteiden kannalta auta, mikäli tämä ”kanava ei ole auki” kuluttajalla/kansalaiselle. Tämänkin vuoksi tarvitaan laadukkaita jätteenkuljetuksen jälkeisiä lajittelutekniikoita ja viime kädessä jätteen polttoratkaisuja, jotka mahdollistavat myös tiettyjen erityisjätteiden energiahöydyntämisen.

4. Pakkausjätteet

Tavoite 4.9: Muovipakkausten sekä muovijätteiden yhteiskeräystä lisätään

On hyvä, että tätä tavoitetta edistettäisiin edelleen kokeiluhankkeilla. Tätä kautta voidaan saada kaikkien kannalta hyödyllisiä tuloksia, ml. kierrätystavoitteiden ja roskaantumisen ehkäisyn tavoitteet.

5. Kertakäyttöisten muovituotteiden vähentäminen

-

6. Biohajoavat jätteet

-

7. Sähkö- ja elektroniikkalaiteromu

-

8. Rakentamisen jäte

Tavoite 8.2: Toteutetaan kestävän purkamisen sopimuksen toimenpiteitä ja edistetään sopimukseen liittymistä

Kohdassa viitataan ympäristöministeriön ja RAKLIN Green deal -sopimukseen kestävästä purkamisesta, painottuen vapaaehtoisen purkukartoituksen käytön edistämiseen. Kiinteistöliitto pitää vapaaehtoisia toimenpiteitä ja niistä oppimisen merkitystä hyvänä tapana edetä. Edelläkävijät tarvitsevat konkreettisia toimintamalleja. Toisaalta toimivat purkumateriaalien markkinat tarvitsevat kierrätettävää materiaalia, muuten tavoitteet rakentamisen jätteiden kierrätyksessä eivät toteudu jo lähtökohtaisesti.

Tavoite 8.5: Varmistetaan materiaalitehokkuuden ja kiertotalouden perusteiden sisältyminen rakennusalan koulutukseen

Kiinteistöliitto pitää tätä tärkeänä, mutta kysyy samalla sitä, pitäisikö tähän lisätä myös isännöintialan koulutustarve? Ainakin korjausrakentamishankkeiden kohdalla tämä asia on relevantti.

Seuranta (luku 7)

Voitte kirjoittaa kommenttinne alla olevaan tekstikenttään

-

Muut suunnitelman osat

Voitte kirjoittaa kommenttinne alla olevaan tekstikenttään

-

Vaikutusarviointi

Voitte kirjoittaa kommenttinne alla olevaan tekstikenttään

-

Muuta

Voitte kirjoittaa kommenttinne alla olevaan tekstikenttään

Kuten myös luvun 8 kohdalla lausuimme, isännöitsijöiden ammatillisessa koulutuksessa kiertotalouden ja jätehuollon uudistusten huomioiminen olisi tärkeää. Korjausrakentamishankkeiden lisäksi tarvitaan tietoa ainakin yhdyskuntajätteen, pakkausjätteen, biohajoavien jätteen sekä sähkö- ja elektroniikkalaiteromun lajittelusta, kierrätyksestä ja käsittelystä. Koulutukseen voisi sisällyttää lyhyesti myös kierrätystavoitteet ja jätteen synnyn ehkäisy.

Kero Jukka
Suomen Kiinteistöliitto ry